

Башевська М. Л.

Харківська гуманітарно-педагогічна академія

Колеснікова М. Л.

Харківська гуманітарно-педагогічна академія

Поддуда І. А.

Харківська гуманітарно-педагогічна академія

ПРИНЦИПИ КУЛЬТУРОВІДПОВІДНОСТІ ТА ПОЛІКУЛЬТУРНОСТІ ЯК ЗАСАДНИЧІ ІННОВАЦІЙНІ ОСНОВИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ

УДК 378+78:001.895(045)
ID ORCID 0000-0003-3204-1950
ID ORCID 0000-0001-9573-1516
ID ORCID 0000-0001-7469-4402
DOI 10.33625/2409-2347-2020-2-81-86

Башевська М. Л., Колеснікова М. Л., Поддуда І. А. **Принципи культуровідповідності та полікультурності як засадничі інноваційні основи сучасної української музичної педагогіки.** У статті розглядаються проблеми модернізації української музичної педагогіки, актуалізації інноваційних настанов педагогіки партнерства та особистісно орієнтованої освіти, відповідних індивідуалізації ціннісних орієнтирів Людини в контексті транскультурних процесів. Інноваційні принципи культуровідповідності та полікультурності позиціонуються як засоби розвитку креативної особистості диригента-хормейстера. Їх реалізація передбачає збагачення репертуару майбутніх педагогів-музикантів творами фольклорної та естрадної стилістики, сакральної та академічної традиції різних історико-культурних епох, зокрема творами сучасних українських композиторів, що забезпечує формування виконавського універсалізму, мобільність і варіативність виконавської позиції, інтенсифікацію інтерпретаційного потенціалу творчої особистості, її становлення як свідомого носія національного духовного досвіду та активного творця новітнього художнього простору.

Ключові слова: музична педагогіка, інновації, принципи культуровідповідності та полікультурності.

Башевская М. Л., Колесникова М. Л., Поддуда И. А. **Принципы культуросоответствия и поликультурности как основополагающие инновационные основы современной украинской музыкальной педагогики.** В статье рассматриваются проблемы модернизации украинской музыкальной педагогики, актуализации инновационных установок педагогики партнерства и личностно-ориентированного образования, соответствующие индивидуализации ценностных ориентиров Человека в контексте транскультурных процессов. Инновационные принципы культуросоответствия и поликультурности позиционируются как способы развития креативной личности дирижера-хормейстера. Их реализация предусматривает обогащение репертуара будущих педагогов-музыкантов произведениями фольклорной и эстрадной стилистики, сакральной и академической традиций различных историко-культурных эпох, в частности произведениями современных украинских композиторов, что обеспечивает формирование исполнительского универсализма, мобильность и вариативность исполнительской позиции, интенсификацию интерпретационного потенциала творческой личности, ее становление как сознательного носителя национального духовного

опыта и активного творца новейшего художественного пространства.

Ключевые слова: музыкальная педагогика, инновации, принципы культуросоответствия и поликультурности. **Bashevska M., Kolesnykova M., Podduda I. Principles of cultural correspondence and multiculturalism as innovative bases of modern Ukrainian music pedagogy** **Background.** In recent years, there has been an increasing interest in the study of the issues of updating the methodological “range” of Ukrainian music pedagogy and the specifics of innovative principles of person-centered training, generated by the significance of the competence-based educational paradigm, intensive academic exchange, the dynamism of artistic processes and “displacement” of musical arts to the periphery of the society’s attention.

Objectives. The objective of this study is to provide insight into problematic areas in the modern national music pedagogy associated with the innovative principles of cultural correspondence and multiculturalism.

Methods. The article uses such methods and approaches as a systemic approach, dialectic approach, logical and analytical method, as well as a method of generalization.

Results. The results of the research support the idea that the topicality of a person-centered training corresponds to the individualization of value system of a Human of the information society and causes a flexible correction of the content of education and a wide range of methodological instructions of modern music pedagogy, which are focused on the formation of a creative and universal artistic individual. Under these conditions, the principles of cultural correspondence that is self-understanding of the individual first of all within a particular national culture, and the principles of multiculturalism that is self-understanding within the world culture – become highly important. Their active implementation, caused by the activity of transcultural trends, integration of Ukrainian art into the world culture, diffusion of academic artistic cultures and mass artistic cultures, provides the expansion, individualization and variability of its repertoire priorities required by a future musician. Mastering the most recent works of Ukrainian artists makes it possible to form the interpreting competence of a conductor-choirmaster and at the same time dictates the need to address the issues of “a performer’s readiness” and “a performer’s position”, determined by the experimental nature of musical thinking, sound articulation and sound production, by the shift in the hierarchy of means of artistic expression, and by the synthesis of academic and folklore tradition, variety arts, jazz.

Principles of cultural correspondence and multiculturalism are the foundation for the formation of a “genre competence” by understanding the genre as a sample of “a turned back” memory of culture, which corresponds to the modern trends of genre “capacity” and revival of old-time genres. It helps to form a performer’s interpretation based on the creative interiorization of features of historical and cultural epochs, mastering the directions of authentic performing strategy, the teaching of style and genre thinking and reaching performing universalism. Moreover, the principles of cultural correspondence and multiculturalism fill in the repertoire of future conductor-choirmaster with spiritual tradition works, the active revival of which by modern Ukrainian composers takes the nation back to mental sources and demonstrates the power of the trend of multicultural space formation. This kind of repertoire possesses a considerable innovative professional and competence-based potential, contributes to the formation of a culturally tolerant individual, but at the same time makes it more difficult to master specific preferences of the vocal apparatus, performer’s position, visualization, textural thinking, a range of means of artistic expression, correlation between words and melos.

Creative universalism – being the general purpose of implementation of the principles of multiculturalism and cultural correspondence – also provides approbation of the newest methods of a competence-based formation of future musicians “circle”, in particular, choir conductors, based on the works of variety stylistics and folklore tradition. The formation of executive mobility of the singing apparatus makes it harder to master the specifics of folk singing (unpermitted sound articulation, agogics, emphasis, high dynamics, screams, exclamations, glissando, break of sound, etc.), means of vocal expressiveness of the variety art (strowbass, sub tone, drive, slide, etc.), the specifics of “singing while smiling” in the linguistic position under conditions of weak impedance, the use of the laryngopharyngeal resonator and simultaneous engagement in the process of professional training of digital technologies and technical means.

Conclusions. We conclude that the upgrade of modern Ukrainian music pedagogy according to innovative technologies and principles of person-centered training requires the active introduction of the principles of cultural correspondence and multiculturalism. Fundamentals of their realization is the expansion of the educational repertoire of future conductor-choirmasters by adding works of academic, in particular, sacral, tradition of different historical and cultural epochs, works of variety stylistics and folklore accomplishments, which ensures reaching the performing universalism, intensification of an artistic individual’s interpretive potential and the transmission of universal and national values systems into the world culture.

Keywords: music pedagogy, innovations, principles of cultural correspondence and multiculturalism.

Постановка проблеми. Тенденції формування транскультурного простору на початку XXI століття водночас із притаманною культурі інформаційного суспільства заміною знання інформацією проблематизують питання сутності, інституціональних та конституціональних основ сучасної національної системи освіти, зокрема формування новітніх настанов української музичної педагогіки. Чинниками їх актуалізації є не тільки пріоритетність компетентнісної освітньої парадигми та інтенсифікація академічного обміну, спрямована на інтеграцію національної мистецької освіти у

світовий освітній простір. Виняткова динамізація соціокультурних загалом і художніх зокрема процесів зумовлює й певну деструкцію основ національної мистецької освіти, зміну соціального статусу педагога-митця та «витіснення» академічного музичного мистецтва на периферію соціальної уваги. За цих умов запровадження інноваційних технологій, кардинальне оновлення методичного арсеналу формування нового, мобільного й універсального образу педагога на основі педагогіки партнерства та студентоцентричної парадигми освіти набувають статусу невідкладних завдань сучасної музичної педагогіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з означеної проблематики демонструє посилення уваги українських науковців та педагогів-музикантів до проблем інноваційного модифікування засад сучасної національної музичної педагогіки. Характеризуючи інноваційну діяльність як «соціально-педагогічний феномен, що відображає творчий потенціал кожного педагога» [4, с. 77], українські дослідники вбачають її модернізуючий потенціал у свободі дій, відповідальності за результат, універсалізму (синтезі виховного, викладацького та організаційного аспектів), поєднанні емоційного, естетичного та раціонального начал, готовності до застосування інформаційних технологій тощо [4]. У розвідках із музично-освітологічних питань як підґрунтя модернізації та студентоцентристської парадигми музичної освіти стверджуються оптимізація змісту, форм і методів освіти, пріоритетність самостійної роботи студентів, спрямованість на формування інформаційної, регулятивної, комунікативної, операційної, інтелектуально-педагогічної компетентностей та застосування музично-інформаційних технологій як чинника забезпечення універсалізму педагога-музиканта, плідного синтезу в площині фахової вокально-диригентської спеціалізації «діяльності вчителя музичного мистецтва, методиста, керівника позакласної роботи, педагога системи додаткової освіти» [3, с. 119]. Розкриваючи сутність інноваційних технологій, науковці виокремлюють такі їх якості, як нерозривний зв’язок із особистісно зорієнтованим підходом, «гуманістична природа, творчий, дослідно-експериментальний характер, стійка мотивованість на пошук нового в організації педагогічного процесу» [9, с. 17], акцентуючи значущість, зокрема, технології сприймання музики як відповідної сучасним світовим тенденціям розвитку музичної педагогіки інтерактивної музично-педагогічної технології [11, с. 103]. Проте, попри виявлену увагу українських науковців і педагогів-музикантів до питань інноваційного реформування української музичної педагогіки на сучасному

етапі розвитку, **невирішеними раніше частинами загальної проблеми** є вичерпне висвітлення та теоретичне обґрунтування сутності, специфіки, методичних основ конкретних інноваційних технологій, їх співвіднесеності з традиціями національної музичної освіти, принципами особистісно орієнтованої фахової музичної освіти.

Мета статті — висвітлення проблемних сфер у сучасній національній музичній педагогіці, пов'язаних із актуалізацією та інтенсифікацією інноваційних принципів культуровідповідності та полікультурності.

Виклад основного матеріалу. Актуалізація особистісно орієнтованої освіти — природний результат виняткового піднесення особистісного начала в контексті культурних, зокрема й мистецьких, процесів кінця ХХ — початку ХХІ століття, пов'язаних з індивідуалізацією та плюралізмом ціннісних настанов Людини [10, с. 28]. За цих умов, як акцентує Л. Шаповалова, «на ниві спадкоємності класичних традицій у музичному мистецтві та ствердження професіоналізму “під стягом” європейських цінностей вища школа України шукала шляхів і механізмів єднання академічної науки з реаліями виконавської практики початку третього тисячоліття» [12, с. 292]. За цих умов неминучою для сучасної української музичної педагогіки стає деструкція моделі освіти, заснованої на авторитарності педагога, алгоритмі набуття чітко визначеного обсягу «знань» і «умінь», який опосередковано співвідноситься з творчою індивідуальністю майбутнього митця. Унормованість, регламентованість і уніфікованість змісту освіти за сучасних умов поступаються місцем гнучкому коректуванню її наповнення, урізноманітненню методичних принципів, відповідних до особливостей особистості студента, спрямованих на формування креативної творчої індивідуальності, здатної до універсальної самореалізації та позначеної високою мобільністю в царині фахової діяльності.

Інноваційний потенціал особистісно орієнтованої музичної освіти українські науковці пов'язують із методами, які «враховують індивідуальні властивості особистості, забезпечують її ціннісно-смісловий розвиток, формують здатність до моральної регуляції та творчої самореалізації» [6, с. 216], та принципами культуровідповідності, діалогічності, міжпредметних зв'язків [6, с. 216], полікультурності, рефлексивності, зв'язку освіти з життям, інтегративності, креативності, активності, емоційної насиченості [8, с. 372].

Принцип культуровідповідності, як основа художньо-творчої толерантності педагога та фундамент особистісно орієнтованої освіти, науковцями визначається як такий, що базується на культурній ідентифікації індивіда, його здат-

ності до самоусвідомлення у площині певної культури як її невід'ємної частини [6, с. 214], «передбачає змістовне наповнення освітнього процесу, в результаті якого мистецький, педагогічний досвід художників-педагогів сприймається як культурна цінність, як вагомий чинник формування загальної культури учителя і учня» [1, с. 5]. Проте реалізація означеного принципу, котрий сполучає в собі когнітивний, емоційно-рефлексивний аспекти, на наш погляд, не вичерпується свідомою спрямованістю майбутнього музиканта-фахівця на формування особистісної ціннісної позиції та самоусвідомлення в контексті певної, зокрема національної, культури.

Транскультурний простір сьогодення й активність інтеграції українського мистецтва у світову культуру, академічна мобільність і процеси освітньої міграції, неоднозначна дифузія академічної та масової художньої культури є тими чинниками, котрі актуалізують формування креативної особистості музиканта. Це передбачає й досягнення стильової «панорамності» — здатності до відтворення специфічних ознак музичного мислення різних історико-культурних епох, що пов'язано з нагальною потребою розв'язання низки проблем.

Передусім це проблема формування репертуарних пріоритетів майбутнього музиканта. Одним із наріжних каменів особистісно орієнтованої освіти є гнучка регуляція освітнього процесу, зокрема індивідуалізація та варіативність репертуару відповідно до творчих запитів студента. Традиційною репертуарною основою фахової підготовки, зокрема, диригентів-хормейстерів є класичні твори національної та західноєвропейської традиції, значущість котрих як складових загальнолюдського духовного досвіду безперечна. Проте за умов стрімких змін стильових орієнтирів і стильової пошуковості реалізація принципів культуровідповідності та полікультурності зумовлює розширення репертуарних обріїв, опанування новітніх творів — зокрема українських сучасних митців, що вможливить створення атмосфери творчого пошуку, забезпечить розширення адаптаційного потенціалу майбутніх музикантів щодо новацій.

Власний педагогічний досвід дозволяє констатувати значні складнощі, які виникають у процесі уведення в навчальний репертуар новітнього доробку композиторів. Передусім це проблеми «виконавської готовності» та «виконавської позиції», детерміновані специфікою музичної мови — експерименталізмом гармонічного, тонального мислення, звуковидобування та звуковедення, набуттям фундаментального значення раніше вторинними засобами художньої виразності (ритм, тембр, артикуляція тощо), синтезуванням парадигмальних рис академічної та фольклорної традицій, активною

дифузією академічної традиції та естрадного мистецтва, джазу тощо.

Опанування новітнього репертуарного шару на основі принципів культуровідповідності та полікультурності містить у собі й значний потенціал щодо долання тенденції екстенсивного навчання, яка характеризується «перенавантаженням навчальних дисциплін і програм, орієнтацією на запам'ятовування і відтворення навчальної інформації, а не її самостійний пошук, творче засвоєння та використання в практичній діяльності» [5, с. 369]. Водночас активізація практичного, хормейстерського модусу фахової практики на основі новітнього репертуару за таких традиційних спрямувань української музичної педагогіки слугує трансформації її засадничих принципів у напрямку набуття інтенсивного характеру, що пов'язано, зокрема, з пріоритетністю формування інтерпретаційної компетентності. Спрямована передусім на виявлення креативного потенціалу творчої особистості, означена компетентність містить у собі й значний культуротворчий потенціал, пов'язаний із формуванням новітнього національного культурного простору й нової, культурно та соціально активної особистості-творця, орієнтованого на високу місію репрезентації національного художнього доробку у світовому просторі.

Опанування новацій музичного мислення на основі принципів культуровідповідності та полікультурності в контексті становлення майбутнього музиканта, зокрема диригента-хормейстера, пов'язано також із проблемами, що виходять за межі власне музичного мистецтва та мають інституціональний і організаційний характер. Адже функціонування мистецьких творів у сучасному художньому просторі сьогодні суттєво ускладнюють брак новітньої нотної літератури, низький рівень репрезентації творів сучасних митців і складнощі, пов'язані з дотриманням авторських прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Принципи культуровідповідності та полікультурності передбачають і активне формування «жанрової компетентності», розширення якої в процесі професійного становлення музиканта також є відповідним художнім процесам сучасності. З одного боку, вони позначені пріоритетністю мікстового мислення, свободою та «монтажністю» єднання рис різних жанрів, зокрема інструментальної та вокальної природи, зверненням митців до вільного творення індивідуалізованих жанрових настанов. З іншого боку, не менш характерними є: тенденції звернення митців до усталених жанрових моделей як своєрідних змістовних акцентів, маркерів концептуальних нюансів творів; відродження старовинних жанрів, суголосне постмодерністській ностальгії за минулим.

У контексті творчого зростання майбутнього музиканта за цих умов жанр постає як зразок «згорнутої» культурної пам'яті певної епохи, виконавська інтерпретація якого базується на осягненні та творчій інтеріоризації специфічних, зокрема стильових, рис історико-культурної епохи. Безпосередньою основою такої виконавської інтерпретації та водночас художньо-практичним утіленням принципів культуровідповідності й полікультурності є інтенсифікація опанування засад «аутентичної актуалізуючої виконавської стратегії» [7, с. 181] — однієї з основ виховання «стильового та жанрового мислення, що є основою професійного становлення хормейстера як виконавця-інтерпретатора хорових творів» [5, с. 371], та формування виконавського універсалізму.

Досягнення такого універсалізму майбутнього музиканта на основі принципів культуровідповідності та полікультурності за сучасних умов уможливорює й уведення в навчальний репертуар творів духовної традиції. Сакральний струмінь вітчизняної музичної, зокрема хорової, культури століттями був одним з її репрезентантів, і тривале декларативне його вилучення з художнього простору з ідеологічних причин відбилось у певній втраті виконавських традицій та нівелюванні духовних основ національної системи ціннісних орієнтацій творчої спільноти. Активне відродження сакральних основ світобачення на зламі XX–XXI століть в українському художньому просторі не тільки повертає українську націю до вічних ментальних джерел, а й демонструє потужність тенденції формування полікультурного простору. Це доводить масштабний корпус сакральних творів Л. Дичко, В. Сильвестрова, М. Скорика, Є. Станковича, Г. Гаврилець, В. Польової, І. Щербакова, які є «не тільки частиною національної духовної культури України, а й потужним інструментом регуляції гуманістично-ціннісних відносин людини з дійсністю, чинником формування духовних потреб суспільства» [2, с. 82]. Введення творів сакральної традиції в навчальний репертуар майбутніх музикантів, зокрема диригентів-хормейстерів, містить значний інноваційний потенціал не тільки у фахово-компетентнісному вимірі (опанування специфічних звуковидобування, звуковедення, артикуляції, образності, палітри засобів художньої виразності, фактурного мислення, співвідношення вербального та музичного начал, виконавської позиції тощо). Синтезуючи знаки сакральної європейської та національної музичних традицій різних конфесій, духовні твори українських митців постають у контексті української музичної педагогіки як одна з концептуальних основ особистісно орієнтованої освіти, засіб формування гармонійної, куль-

турно толерантної особистості, орієнтованої на здійснення місії збереження та трансляції національної системи аксіологічних орієнтацій, активну репрезентацію національного духовного досвіду у світовому культурному просторі.

Досягнення творчого універсалізму, котрий видається можливим репрезентувати як генеральну мету запровадження принципів полікультурності та культуровідповідності в контексті інноваційних технологій сучасної музичної освіти, передбачає й апробація новітніх методик формування компетентнісного «кола» майбутніх музикантів, зокрема диригентів-хормейстерів, шляхом уведення в навчальний репертуар творів естрадної стилістики та аутентичної фольклорної традиції. Таке репертуарне розширення пов'язане не тільки з опануванням специфічних прийомів, характерних для народного співу (нетемпероване звуковидобування, значущість агогіки, емфаза, особлива артикуляція, високий рівень динаміки, зойки, вигуки, глісандо, обривання звучання, ін.) та засобів вокальної виразності мистецтва естради (штробас, субтон, драйв, слайд тощо). Вихід за межі академічного вокалу стає підґрунтям формування гнучкості, виконавської мобільності співацького апарату, опанування мовної позиції, специфіки співу «на посмішці», виконання за умов слабкого імпедансу, використання гортанно-глоткового резонатору та водночас залучення у процес фахової підготовки цифрових технологій і технічних засобів.

Висновки. Невід'ємна від запровадження інноваційних технологій та засад особистісно орієнтованого фахового виховання, модернізація сучасної української музичної педагогіки потребує інтенсивного застосування принципів культуровідповідності та полікультурності. У методичній і виконавській сферах конкретизацією означених принципів є долання академічної домінанти шляхом урізноманітнення репертуарних пріоритетів. Розширення навчального репертуару творами академічної та сакральної традиції різних історико-культурних епох, творами в естрадній стилістиці та фольклором слугує формуванню виконавського універсалізму, мобільності, стильової гнучкості виконавської позиції, інтенсифікації інтерпретаційного потенціалу творчої особистості, її становленню як носія духовних цінностей, репрезентанта духовного досвіду нації, активного творця нового художнього простору.

Перспективи подальших розвідок полягають в обґрунтуванні методичних принципів опанування виконавських особливостей хороших творів сакральної, естрадної та фольклорної традиції у контексті фахового виховання диригента-хормейстера.

Література:

1. Вовк М. П., Гуріч З. В. Перспективи творчого використання прогресивних ідей художників-педагогів Херсонщини в сучасній освітній практиці. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки.* 2016. Вип. 140. С. 3–7.
2. Кифенко А. М. Українська духовна музика в професійній підготовці вчителів музичного мистецтва. *Неперервна професійна освіта: теорія та практика.* 2015. Вип. 4(45). С. 82–86.
3. Кравцова Н. Є. Модернізація сучасної музично-педагогічної освіти: перспективи і потреби. *Професіоналізація у сфері публічного управління: контент професійного розвитку менеджерів освіти в умовах глобальних викликів та реформ / за заг. ред. С. К. Хаджирадєвої. Миколаїв : Ємельянова Т. В., 2017. Ч. 2. С. 111–128.*
4. Мережко Ю. В. Інноваційна діяльність як складова професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі.* 2016. № 1. С. 76–79.
5. Нарожна Н. І. Компетентнісний підхід до фахового навчання в підготовці диригентів-хормейстерів. *Молодий вчений.* 2018. № 1(53). С. 368–373.
6. Негребецька О. Роль інноваційних технологій у сучасній музичній освіті. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер. : Педагогічні науки.* Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. Вип. 103. С. 212–217.
7. Николаєвська Ю. Аутентична виконавська стратегія та її сучасні трансформації. *Аспекти історичного музикознавства.* 2017. Вип. 10. С. 180–198.
8. Соболев Н. Педагогічні принципи формування художньо-творчої толерантності майбутнього вчителя музики. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Сер. : Педагогіка.* 2015. № 1(14). С. 371–377.
9. Сучасні педагогічні технології / авт.-укл. Е. І. Федорчук. Кам'янець-Подільський : Абетка, 2006. 212 с.
10. Уманець О. В. Аксіологічні орієнтири особистості в контексті транскультури. *Культура в процесі духовно-морального розвитку глобального суспільства : матеріали II Міжнародної наукової електронної конференції.* Харків : ХНТУСГ, 2019. С. 24–30. URL : http://193.105.7.210:8181/sites/default/files/files_2019%D0%A1%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%202019.pdf#page=23 (дата звернення : 19.12.2019).
11. Черкасов В. Інтерактивні музично-педагогічні технології (сприймання музики). *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер. : Педагогічні науки.* Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. Вип. 102. С. 98–108.
12. Шаповалова Л. В. Інтерпретологія як інтегративна наука. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти. Когнітивне музикознавство.* 2017. Вип. 46. С. 289–300.

References:

1. Vovk, M., Hurich, Z. (2016). Perspektivy tvorchoho vykorystannia prohresyvnykh idei khudozhnykiv-pedahohiv Khersonshchyny v suchasniy osvittinij praktytysi [Perspectives of creative use of progressive ideas of the artist-educators of Kherson region in modern educational practice]. *Bulletin of the T. H. Shevchenko National University "Chernihiv Colehium"*, 140, 3–7. (In Ukrainian).
2. Kyfenko, A. M. (2015). Ukrainska dukhovna muzyka v profesiinii pidhotovtsi vchyteliv muzychnoho mystetstva [The Ukrainian spiritual music in the professional training of the music teachers]. *Neperervna professiyna osvita: teoriya i practica — Continuing Professional Education: Theory and Practice*, 4(45), 82–86. (In Ukrainian).

3. Kravtsova, N. Ye. (2017). Modernizatsiia suchasnoi muzychno-pedahohichnoi osvity: perspektyvy i potreby [Modernization of modern music-pedagogical education: prospects and necessities]. In S. K. Khadzhyradieva (Ed.). *Profesionalizatsiia u sferi publichnoho upravlinnia: kontent profesiinoho rozvytku menedzheriv osvity v umovakh hlobalnykh vykykiv ta reform* [Professionalization in Public Management: Content for Professional Development of Education Managers in the Context of Global Challenges and Reforms] (part 2, pp. 111–128). Mykolayiv: Yemelianova T. V. (In Ukrainian).
4. Merezko, Yu. V. (2016). Innovatsiina diialnist yak skladova profesiinoi pidhotovky maibutnoho vchytelia muzychnoho mystetstva [Innovative activity as a component of future music teacher's professional training]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi — Musical art in educational discourse*, 1, 76–79. (In Ukrainian).
5. Narozhna, N. I. (2018). Kompetentnisnyi pidkhid do fakhovoho navchannia v pidhotovtsi dyryhentiv-khormeisteriv [Competency-based learning in professional formation of choirmasters]. *Young Scientist*, 1(53), 368–373. (In Ukrainian).
6. Nehrebetska, O. (2012). Rol innovatsiinykh tekhnolohii u suchasni muzychnii osviti [The role of innovative Technologies in modern music education]. *Naukovi zapysky [Kirovogradskoho derzhavnoho pedagogichnoho universitetu imeni Volodymyra Vynnychenka]. Seriya: Pedahohichni nauki — Scientific Notes [Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University]. Series: Pedagogical Science*, 103, 212–217. (In Ukrainian).
7. Nikolaievska, Yu. V. (2017). Autentychna vykonavska stratehiia ta yii suchasni transformatsii [The authentic performing strategy and its modern transformations]. *Aspekty istorychnoho muzykoznavstva — Aspects of the historical musicology*, 10, 180–198. (In Ukrainian).
8. Sobol, N. (2015). Pedahohichni pryntsypy formuvannia khudozhno-tvorchoi tolerantnosti maibutnoho vchytelia muzyky [Pedagogical principles of future teacher's artistic tolerance formation]. *Naukovyi visnyk Melitopolskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. Seriya: Pedahohika — Scientific Bulletin of Melitopol State Pedagogical University. Series: Pedagogy*, 1(14), 371–377. (In Ukrainian).
9. Fedorchuk, Ye. I. (Ed.). (2006). *Suchasni pedahohichni tekhnolohii* [Modern pedagogical technologies]. Kamianets-Podilskyi: Abetka. (In Ukrainian).
10. Umanets, O. V. (2019). Aksiolohichni oriientyry osobystosti v konteksti transkultury [Axiological orientations of personality in the context of transculture]. In *Kultura v protsesi dukhovno-moralnoho rozvytku hlobalnoho suspilstva* [Culture in the process of spiritual-moral development of the global society]. Proceeding from The Second International Scientific and Practical e-Conference (pp. 24–30). Kharkiv: KhNTUA. Retrieved from: http://193.105.7.210:8181/sites/default/files/files_2019/%D0%A1%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%202019.pdf#page=23. (In Ukrainian).
11. Cherkasov, V. (2012). Interaktyvni muzychno-pedahohichni tekhnolohii (sprimannia muzyky) [Interactive music-pedagogical technologies (music perception)]. *Naukovi zapysky [Kirovogradskoho derzhavnoho pedagogichnoho universitetu imeni Volodymyra Vynnychenka]. Seriya: Pedahohichni nauki — Scientific Notes [Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University]. Series: Pedagogical Science*, 102, 98–108. (In Ukrainian).
12. Shapovalova L. V. (2017). Interpretologiya kak integrativnaya nauka [Interpretology as an integrative science]. *Problemy vzayemogiyi mystetstva, pedagogiky ta teorii i praktyky osvity: Cognitivne musicoznavstvo — The problems of interaction of art, pedagogical science, theory and practice of education. Cognitive musicology*, 46, 289–300. (In Russian).

Рецензент: Коновалова І. Ю., доктор мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри теорії та історії музики, Харківська державна академія культури

Стаття надійшла до редакції 20.12.2019